

Ο Αχιλλέας καί ἡ χελώνα

ΠΡΙΝ ΑΠΟ λίγο καιρό βρέθηκαν στη Θεσσαλονίκη και βρέθηκαν μπροστά σ' ένα φαινόμενο, που αν και δεν είναι πρώτη φορά διαπιστωμένο είναι εκπληκτικό, όταν επαναλαμβάνεται. Από την «Πειραματική Σκηνή» της «Τέχνης» παιζόταν σε πραγματική λαϊκή συρροή το «Περιμένοντας τόν Γκοντό» του Μπέκετ. Τι μυστικό κρύβει αυτό το έργο ώστε κάθε φορά που παίζεται να εξάπτει σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον ενός ποικίλου και διαταξικού κοινού; Είναι μόνο η φήμη του, τάχα, ανεξάρτητα από την αξία του, που δημιουργεί στον καθένα την υπο-

Του

Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

χρέωση να έρθει, μία φορά τουλάχιστον στη ζωή του, σ' επαφή μαζί του; Είναι η απλή του δομή; είναι το θέμα του, οι ιδέες του. Η μήπως τάχα είναι ο «αέρας», η διάθεσή του, το ιδιότυπο κλίμα του; Νομίζω πως είναι όλα μαζί, αλλά εκείνο που προστατεύει, όταν κυρίως δει κανείς ή ξαναδει το έργο είναι η τελευταία αιτία. Υπάρχει σ' αυτό το άριστούργημα του αιώνα μας — το μόνο ίσως έργο που θα διασωθεί από τη μεταπολεμική δραματουργία — μία υψηλή θερμοκρασία υπό έλεγχο, ένας βαθύς λόγος σχεδόν κυτταρικός που δημιουργεί ανεξίτηλες αλλοιώσεις, εμπειρίες ανεπανάληπτες στη συνείδηση του θεατή.

Ένας λόγος σε διαρκή έκκρεμότητα, πυκνός και συνάμα ανοιχτός, οίκεϊος και άμεσος και συνάμα έκρηκτικός, μυστικός και αποκαλυπτικός ελίσσεται μέσα στο απλό αυτό δρώμενο και υποστατώνει κάθε χειρονομία, κάθε στάση και στοιχειώνει κάθε σιωπή. Σε μία διάλεξη του του 1972 τόλμησα να αντιπαραθέσω τόν «Γκοντό» στον «Προμηθέα» του Αισχύλου: σύντομα θα δώσω στη δημοσιότητα αυτό το κείμενο όπου ο Μπέκετ φαίνεται να φορτώνεται με την απεριγραπτή ευθύνη να φέρει σε πέρας το τέλος του τραγικού. Γιατί, πράγματι, σ' αυτό το έρημικο σταυροδρόμι, στο Νέο Καύκασο, οι απόγονοι του Προμηθέα, αναμένουν αδιέξοδοι, αλλά πάντα πείσμονες τη συνάντηση με τη λύση, που είναι υποσχημένη χιλιάδες χρόνια πριν και πάντα μένει αναπάντητη και συνεχώς υπό αίρεση.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πως το «Περιμένοντας τόν Γκοντό» είναι το πιο θεολογικό έργο του αιώνα μας: όχι γιατί μιλάει για το θεό, αντίθετα γιατί ο θεός απουσιάζει, σιωπά και ήρακλείτεια, όπως η φύση εκείνου, φιλεί κρύπτεσθαι. Το αναιτίο της ύπαρξως, η έρημία του όντος κυριεύουν το κενό, το μηδέν, έτσι ώστε ο λόγος, που εξέπεσε σε κουβεντολόι ενώ ξεκίνησε ως μύθος και πλήρωση, να παίζει το ρόλο σχολίου σε ένα ανύπαρκτο κείμενο.

Τα υποκείμενα του Μπέκετ είναι ανεπίδουτα χωρίς κατηγορημα, χωρίς αντικείμενο, χωρίς προσδιορισμό ή προσορισμό. Συμβεβηκότα αποκομμένα από την ουσία τους. Απεγνωσμένες ενέργειες σε αιώνια διαθεσιμότητα κτίσματα τυχαία έρριμμένα, όπου ο τέκτονας αποσύρθηκε και κανένας κάτοικος δεν τά διεκδικεί. Διατηρητέα αλλά και άκατοίκητα. Μουσεία, δηλαδή απομνημόνευση της δημιουργίας. Σήματα λυγρά. Γραφή επικίνδυνη, επιστολή χωρίς αποστολέα και παραλήπτη.

Ο καθηγητής Νίκος Χουρμουζιάδης πού σκηνοθέτησε την παράσταση προσπάθησε και εν πολλοίς πέτυχε να **δ** **ι** **δ** **ώ** **σ** **ε** **ι** τα όντικά αυτά έρείπια μέσα στο χρόνο. Ο χρόνος είναι η μόνη **κ** **α** **τ** **η** **γ** **ο** **ρ** **ί** **α** σ' αυτό το έργο που έχει νόημα. Σαν το βέλος του Ζήνωνα πού φαίνεται ότι κινείται μέσα σ' ένα διαιρετό χρόνο, οι αντίηρωες του Μπέκετ καμώνονται ότι κινούνται, ενώ στην πραγματικότητα τίποτε δεν κινείται μέσα σ' ένα συμπαγή χρόνο.

Σαν στο παράδοξο του Ζήωνα επίσης όπως ο Αχιλλέας και η Χελώνα δε θα συναντηθούν ποτέ, οι αντίηρωες του Μπέκετ μ' όση ταχύτητα κι αν σπεύδουν δε θα ανταμώσουν ποτέ τόν βραδυπορούντα Γκοντό. Ο κ. Χουρμουζιάδης με γνώση διεισδυτική κατόρθωσε να ξεκλειδώσει το κείμενο κάθε φράση αντιστοιχούσε σε μία στάση, κάθε λέξη σε μία χειρονομία. Μία διάρκης κίνηση, μία περιγραφή του φαινόμενου κόσμου φανέρωνε τά συμβάντα, ενώ στο βάθος η ακινησία πάγωνε τά πρόσωπα και εκμηδένιζε τη δράση. Η φλυαρία πασχίζει να ξορκίσει τη θανατερή σιωπή. Το σκηνικό παιχνίδι, το πολυμήχανο τέχνασμα, το έντυπωσιακό τερτίπι, η ρητορεία του σώματος και η ακροβασία της γλώσσας μάταια αποπειράθηκαν να περιστείλουν την έκθεση ύπαρξης που αδιέξοδη άμχανούσε.

Η σκηνοθεσία του κ. Χουρμουζιάδης είχε σχεδιαστεί με φαντασία, ακριβεία και μαθηματική μεθοδικότητα. Νέα, θα έλεγα, ανάγνωση του έργου προτάθηκε και έχει ενδιαφέρον γιατί εκτός τών άλλων η σύλληψη στηρίχτηκε σε ενός είδους σχολίο πάνω στη θεατρική ιστορία, σε μία θεατρική έρμηνεία του γκροτέσκου ύφους. Το κείμενο κομματιάστηκε σε μικροενότητες και παίχτηκε μιμικά πάνω σε γνωστές και δοκιμασμένες κωδικοποιήσεις τών διάφορων θεατρικών σχολών. Οι ήθοποιοί της «Πειραματικής Σκηνης» δοκίμασαν όλα τά γνωστά θεατρικά προσχήματα για

ΤΟ ΒΗΜΑ
Τετάρτη, 13 Μαΐου 1981

ΚΡΙΤΙΚΗ

να αποδείξουν πως το παιχνίδι είναι άτελέσφορο και η προσπάθεια καταδικασμένη. Το «Περιμένοντας τόν Γκοντό» είναι το τέλος του θεατρού, επειδή η τέχνη ως έρμηνεία του κόσμου και της ύπαρξως δεν είναι παρά μόνο μία ακόμη αυταπάτη. Η τελευταία γοητεία του απρόσιτου.

Οι νέοι ήθοποιοί που έπωμίστηκαν τους έξοντωτικούς ρόλους του Μπέκετ έκαναν ήράκλειες προσπάθειες για να πειθαρχήσουν στη φιλόδοξη σύλληψη του σκηνοθέτη. Και στα βασικά σχήματα πέτυχαν. Η παράσταση είχε στην πραγμάτωσή της και ύφος και ήθος και συνοχή. Η άπειρία όμως τών εκτελεστών δεν κατόρθωσε πάντα να **π** **υ** **κ** **ν** **ώ** **σ** **ε** **ι** τά σκηνικά σήματα και συχνά ο σκηνικός χρόνος είχε μία ρευστότητα και αρκετά κενά.

Παρόλα αυτά ο κ. Αρνομάλλης (έστραγκόν) και ο κ. Σεργιανόπουλος (Βλαντιμίρ) και ιδιαίτερα οι δύο δεσποινίδες που έπαιξαν το άξιοθρήνητο ζεύγος Πότζο (Έφη Σταμούλη) και Λάκυ (Βαρβάρα Μαυρομάτη) έδειξαν και τά πολλά τους προσόντα και την ικανότητά τους να διαβάσουν σε βάθος το δύσκολο κείμενο. Η μετάφραση της κ. Έλένης Βαρίκα είχε θεατρική φωνή και τά σκηνικά τη κ. Ιωάννας Μανωλεσάκη έδιναν μαζί με τά διαχρονικά κοστουμια της την έρημιά και την τραγική προπέτεια της «άνθρωπότητας» του Μπέκετ.

Η «Πειραματική Σκηνή» Θεσσαλονίκης, πού για την «παιδική» της «Οδύσεια» έγραφα παλαιότερα, **δ** **ε** δικαιώνει μόνο το λόγο ύπαρξως της, προτείνει μία σοβαρή θεατρική άποψη άποτέλεσμα σεμνής άφοσίωσης, μόχθου και μελέτης.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΡ ΑΛΕΞ. Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ —

Δέχεται καθ' εκάστην 12—2 και 5—8 μ.μ. και Σάββατον 12—2 μ.μ. Ακαδημίας 28, τηλέφ. 36.16.327.